

El reconegut editor Joan Grijalbo Serres, de Gandesa a Mèxic

ANTON MONNER
Cronista de Gandesa

Crònica

L'any 1946 va fundar l'editorial Grijalbo, obrint sucursals a la majoria de capitals hispanoamericanes, i va tenir un gran èxit. Mai va perdre els lligams i les arrels gandesanes

El dia 3 de juliol del 1911 naixia un infant a Gandesa que seria l'editor més fructífer i icònic del segle XX. Era Joan Grijalbo Serres, fill de Tomàs Grijalbo Garcia, fill d'Albocàsser, i de Casimira Serres i Serres, pubilla de casa Mariet i Coll Curt de Gandesa. Va nèixer a ca Fusea, davant l'església de Santa Anna, al mateix carrer de la família Sunyer, la de Ramon Serrano Sunyer, cunyat del general Franco; de la casa del Joan Bta. Manyà, el gran teòleg del Theolegumena, i de casa Riello, la de Tomàs Alcoverro, el corresponsal de *La Vanguardia* a Beirut.

Va estudiar a l'escola pública unitària del filòleg, escriptor i mestre Ramon Alsina i Tarallas. Amb altres alumnes, entre ells el meu pare, Grijalbo hi va destacar. Era un superdotat, intel·ligent i de memòria extraordinària, sent el primer de l'escola. Als 16 anys va entrar a treballar de meritori al Banc de Reus i va obrir-se camí a Saragossa, on vivia el famós torero Nicanor Vilalta Serres, fill de Queretes, oncle seu. Un altre oncle, Enric Sabaté, director d'una oficina del Zaragozano, va ser qui el va instruir en el món de la banca, al jove Grijalbo com a venedor i comptabilitat.

Fotografia de Joan Grijalbo Serres, de petit. FOTO: CEDIDA

Malgrat haver viscut pocs anys a Gandesa, conservava l'accent i els girs lingüístics locals

Grijalbo, malgrat haver viscut pocs anys a Gandesa, conservava l'accent i els girs lingüístics gandesans, afermat en diverses entrevistes, com una de Josep Maria Espinàs, de l'any 1994.

El do de gents i bona presència, foren factors imprescindibles per obrir-se camí en un món desconegut. La seva mare li va ensenyar que un duro era un duro i n'havia de disposar quatre per gastar-ne dos.

Desitjava ser amic dels directius del banc i va servir-se d'aquestes qualitats per aconseguir-ho. Començant del res, va arribar a banquer significat, entrant en políti-

ca en plena Guerra Civil, a ser un exiliat privilegiat a París i culminant la fama com a editor, el més gran d'hispanoamericana. Gràcies a les seves intuïcions, sense estudis universitaris, on petjava es feia notar com a líder.

Treballant a la banca, la personalitat el distingia tant que als 18 anys li encomanaren muntar sucursals a pobles dels voltants de Gandesa; Maella, Batea i Ascó. Li pagaven 30 duros i aviat va ascendir a directiu al banc Zaragozano cobrant-ne 80 i complementava el sou portant comptabilitat a particulars.

Se sentia gandesà de cap a peus i sovint manifestava orgullós que havia nascut a una ciutat. Quan Espinàs li va preguntar pel seu poble, li va contestar: «sàpiga que Gandesa no és poble. És ciutat: la Muy Heroica, Leal e Inmortal, títol atorgat per Isabel II». Excel·lia de pertànyer a bon bressol i amb

actitud humil però ferma convencut els interlocutors.

I així, de directiu del banc va arribar al Sindicat de Banca i a ser cap de la Unió General de Treballadors, es va afiliar al PSUC i va ser president del Montepio de Banca i nomenat director general de Comerç de la Generalitat pel conseller Comorera. Va ser delegat de la Cambra del Llibre i de la Junta de les Obres del Port i escrivia articles al Butlletí de la Conselleria d'Economia.

Va fundar una cooperativa a la Vall d'Aran, on va patir un accident de trànsit, xafant-se la cama dreta i lluint les croses advertint que no era d'una ferida de guerra, quan tants xicots queien als camps de batalla. Acabada la contesa, va exiliar-se a París i va procurar l'amistat de la flor-i-nata dels exiliats espanyols. Tenia una paga de 300 francs de la Generalitat com a director general però va rebutjar-

la quan va aconseguir el càrrec de Cap de Correspondència del Servei d'Evacuació dels Refugiats Espanyols, gràcies a haver comprat una màquina per obrir els sobres, cobrant 600 francs, i coneixent escriptors i intel·lectuals de qui es va fer amic preparant l'exili a Amèrica.

D'aquí li vingué l'amistat directa amb Tarradellas. Passats els anys, amb Tomàs Alcoverro el va visitar diverses vegades a Saint-Martin-le-Beau, on ja el president a l'exili es reunia cada 11 de setembre.

En arribar a Mèxic, va fundar l'editorial Atlanta on exercia de director financer, amb dos socis més. Aprengué l'ofici que li donà peu a crear l'any 1946, l'Editorial Grijalbo, obrint sucursals a la majoria de les capitals hispanoamericanes. Va tenir un gran èxit publicant 'best-sellers', engrandint l'editorial i obrint una agència Barcelona.

Els lligams gandesans mai no els va perdre. Hi tenia la família, la casa pairal, i havent retornat de l'exili la visitava, amb les seves filles. Recordo que en una de les visites, el vaig conèixer. Ana-

Va entrar en política a la Guerra Civil i es va exiliar primer a París i després a Mèxic

va amb el meu pare i es van saludar, davant l'església arxiprestal. Recordaren temps de l'escola i quan jugaven al futbol i feia els gols de córner directe. L'any 1993, va prologar un llibre d'economia sobre la Terra Alta, i el presentà a Gandesa al cinema de la SUG, publicat per Caixa Catalunya. Volia arreglar la casa pairal però pragmàtic i calculador, vivint a Barcelona a l'immillorable pis davant del Turó Parck, va preferir vendre-la a Mateu Aubà.

Va ser guardonat amb la Creu de Sant Jordi i la Medalla d'Or de Barcelona, entre altres distincions. Aquest gandesà que per l'esforç i per qualitats personals va arribar al cim del món editorial, i icona de lideratge, va morir als 91 anys a Barcelona reposant les cendres de la incineració a la ciutat nadiua.